

Benlik Saygısının Meslek Seçimi Üzerindeki Etkisi: Turizm Mesleğini Seçen Kişiler Üzerine Bir Araştırma

The Effect of Self-Esteem on Profession Choice: A Study on People Choosing the Tourism Profession

Mehmet UÇAR¹, Hasan TURMA²

Özet

Bu çalışmanın amacı; benlik saygısının meslek seçimi üzerindeki etkisini incelemektir. Bu amaç kapsamında Mardin ve Karabük illerinde turizmde aktif çalışanlar ve turizm ile ilgili herhangi bir bölüm okuyan öğrenciler üzerinde bir alan çalışması gerçekleştirilmiştir. Anket tekniğinin kullanıldığı çalışmada kartopu örneklem yöntemiyle veriler toplanmıştır. Araştırmaya 225'i Mardin'den ve 268'i Karabük'ten olmak üzere toplam 493 kişi katılmıştır. Analizler sonucunda benlik saygısının hem genel hem de iller açısından meslek seçimini etkilediği belirlenmiştir. Bununla birlikte benlik saygının alt boyutu olan öz-yeterliğin de meslek seçimini etkilediği tespit edilmiştir. Ancak benlik saygısının ikinci boyutu olan kendini beğenme boyutu ile ilgili anlamlı bir sonuca ulaşılamamıştır.

Anahtar Kelimeler: Benlik Saygısı, Öz-Yeterlik, Kendini Sevmeye, Meslek Seçimi, Mardin, Karabük

Abstract

This study examines the effect of self-esteem on career choice. Within the scope of this purpose, a field study was carried out on students who are active in tourism and students studying any department related to tourism in the provinces of Mardin and Karabük. In the study in which the questionnaire technique was used, data were collected by a snowball sampling method. A total of 493 people, 225 from Mardin and 268 from Karabük, participated in the research. As a result of the analysis, it was determined that self-esteem affects the choice of profession both in general and in terms of provinces. In addition, it has been determined that self-efficacy, which is a sub-dimension of self-esteem, also affects the choice of profession. However, no significant result could be reached regarding the second dimension of self-esteem, the dimension of self-love.

Keywords: Self-Esteem, Self-Efficacy, Self-Love, Career Choice, Mardin, Karabük

¹Karabük Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Karabük, Türkiye

²Karabük Üniversitesi, Bilgi İşlem Daire Başkanlığı, Karabük, Türkiye

ORCID:

M.U.: 0000-0001-5116-8573

H.T.: 0000-0002-0856-3495

Corresponding Author:

Mehmet UÇAR

Email:

mehmetucar@karabuk.edu.tr

Citation: Uçar, M. ve Turma, H. (2021). Benlik saygısının meslek seçimi üzerindeki etkisi: Turizm mesleğini seçen kişiler üzerine bir araştırma. *Journal of Humanities and Tourism Research*, 11 (4): 756-769.

Submitted: 22.11.2021

Accepted: 24.11.2021

1. GİRİŞ

Bireylerin başta aile olmak üzere yakın arkadaş ilişkileri, sosyal yaşama uyum, yaşamdan zevk almak ve mutlu olmak, gelecek ile ilgili kararlar ve meslek seçimi birçok etken tarafından şekillenebilmektedir. Bu önemli etkenlerden biri de benliktir (Ceylan vd., 2012: 26). Kişiyi diğer insanlardan ayıran duygu, düşünce, tutum ve eylemlerinin tümünün harmanlaşmış bütünlüğünü ifade etmekte olan benlik; ben, kendilik kavramları gibi kavramlarla da kullanılmaktadır (Can, 2015: 160). Benlik; bireyin kişiliğiyle, özellikleriyle ve kendisiyle ilgili yaptığı çıkarımların bütünüdür. Daha açık bir ifadeyle kişinin kendisini algılaması olarak tanımlanabilmektedir (Açıkgöz, 2019: 259; Aydoğan, 2016: 280; Çakmak vd., 2017: 1). Eisenberg ve Delaney (1998) benliği; bir kişinin kendisi ile ilgili düşünceleri olarak tanımlamaktadırlar. Bireyler hayatları süresinde başkalarının onları nasıl değerlendirdiği, nasıl algıladığı ve kendilerinin karşı tarafından üzerinde nasıl bir izlenim bıraktıklarıyla ilgilenmektedirler (Altıntaş vd., 2007: 92; Dev ve Qiqieh, 2016: 148). Kişilerin bu değerlendirmelerden hareketle, kendi değerinin genel bir değerlendirmesi olarak benlik saygısı ortaya çıkmaktadır (Abe, 2004: 233). Benlik saygısı, benlik kavramının kapsamına giren bütün bilgilerin değerlendirilmesi sonucunda ulaşılan bir sonuçtur (Uyanık-Balat ve Akman, 2004; Ogden ve Evan, 1996). Benlik saygısı; kişilerin psikolojik olarak iyi oluşlarında etkili olan bir durumdur (Salmivalli vd., 1999). Coopersmith (1967)'e göre benlik saygısı, kişiliğin vazgeçilmez bir özelliğidir. Yazar benlik saygısını, kişinin kendisini değerli, mutlu, yetenekli ve başarılı görmesine eş değer görmektedir.

Benlik saygısı, bir kişinin kendini değerlendirmesi sonucu ortaya çıkan bir değer yargısıdır (Orth ve Robins, 2014). Kişinin kendini değerlendirerek ulaştığı söz konusu yargı, benlik saygısının düzeyi açısından belirleyici bir durumdur (Aliyev ve Tunç, 2017: 403). Benlik saygısının, düşük ve yüksek olmak üzere iki boyutu vardır (Aydiner-Boylu vd., 2018: 1179). Benlik saygısı yüksek bireylerin kendilerine ilişkin olumlu düşünceleri, kendilerini kabul eden, değer veren ve güvenen bireyler olarak tanımlanabilir (Coleman ve Hendry, 1999). Düşük benlik saygısına sahip bireyler ise kendilerini olumsuz değerlendiren bireyler olarak tanımlanabilir (Skaalvik ve Hagtvat, 1990; Soğukpınar, 2014: 25; Tatlılıoğlu, 2010: 64). Yüksek benlik saygısına sahip olan kişilerin yaşamları süresince daha pozitif, daha mutlu daha olumlu zihinsel ve duygusal eylemler sergiledikleri bilinmektedir. Benlik saygısı düşük olan kişiler ise daha negatif, daha mutsuz bir durum ve daha olumsuz düşüncelere sahip oldukları söylenebilir (Çetinkaya vd., 2006: 117; Demir ve Duman, 2019: 438; Rogers, 1980; Rosenberg ve Turner, 1990). Yüksek benlik saygısına sahip kişiler kendilerine daha çok güvenmekte, saygı duymakta, kendisine değer vermekte, bir işe yararlı olma hissi yüksek olmakla birlikte kendisini dünyada önemli bir varlık olarak algılamaktadırlar (Aydoğan, 2016: 281; Ceylan vd., 2012: 25). Düşük benliğe sahip bireylerin ise kendilerine güvenmedikleri, kendilerini değersiz hissettikleri ve işe yaramaz olarak algıladıkları bilinmektedir (Mujiyati ve Adiputra, 2018: 16; Tunç ve Kutanis, 2013: 5).

Benlik saygısının en önemli anahtarı, bireyin ne istediği ve gerçekte ne olduğudur. Bu ikisinin tutarlılığı bireye olumlu benlik saygısını da beraberinde getirmektedir (Sheykhjan vd., 2014:38). Yüksek benlik saygısına sahip olan kişilerin davranışları bireysellikten çıkarak diğer kişilerin fikirleri, görüşleri ve davranışları doğrultusunda biçimlenmektedir. Birey beğenilmek ve ilgi görmek amacıyla bu tür bir taktik izleyerek aslında tercihlerini şekillendirmektedir (Altıntaş vd., 2007: 93). Nitekim Jung (1999), bireyin kendinde var olan potansiyel gücün farkına vararak ve kendisiyle ilgili pozitif özellikleri ortaya çıkarması, benlik saygısının meydana gelmesine katkı yapmaktadır (Jung, 1999). Benlik saygısının bu algılanan durumu; bireyin yaşamını, sosyal ilişkilerini ve çalışma hayatını etkilemektedir. Bu algılanan benlik saygısının yüksek oluşu bireye güç kazandırmaktadır (Yousaf, 2015: 140). Bu nedenle kişinin benlik saygısının düşük veya yüksek olması yaşamını doğrudan etkilemektedir (Germeijs, Colpin ve Verschueren, 2011).

Bireylerin benlik saygısını etkileyen unsurların en başında aileler gelmektedir. Bireylerin olumlu bir benlik saygısı oluşturmada ailenin önemi oldukça fazladır. Aile içerisindeki iletişim durumu, aile içinde yaşanan durumlar benlik gelişiminde önemli bir anahtardır (Çetinkaya vd., 2006: 117). Tutarlı, demokratik bir aile yapısında yetişen bir bireyde olumlu benlik yapısı gelişirken tutarsız, baskıcı, koruyucu bir aile ortamında yetişen bireyde ise olumsuz benlik saygısı görülmektedir (Dilek ve Aksoy, 2013: 100; Vidinlioğlu, 2010: 74). Bireyleri yetiştiren ailelerin kurdukları iletişim ve verdikleri tepkiler bireyin çevreye karşı olumlu ilişkiler kurmasına, kendisiyle ilgili algılamalarının olumlu ya da olumsuz olmasına, özgüven gelişimine, yetenek ve ilgilerini fark etmesi gibi birçok kavramda önemli etkilere sahiptir (Kayaalp ve Gündüz, 2018: 515; Yıldız-Çiçekler ve Alakoç-Pirpir, 2015: 497). Arkadaşlığın önem kazanması yaşamın her devresinde sürer ve yaşıt gruplarının baskısı, zaman içerisinde ailenin etkisine denk, hatta ondan daha da üstün olmaya başlayabilmektedir. Bu kapsamda yetişkin bireylerin, tutum benzerliği içerisinde bir arada olduğu kendi arkadaş çevresinin etkisine girmesi beraberinde, akran baskısını da gündeme getirebilmektedir (Çelik ve Güzel, 2018: 236). Bireylerin yetişme süreçlerinde benlik saygılarına etkisi olduğu düşünülen kesimlerden biri eğitimcilerdir. Eğitimciler, bireylerin yeterlik ve başarı inançlarının pekiştirilmesi açısından olumlu benlik gelişimine katkı sağlamaktadırlar (Cengiz, 2008: 195-197; Çam vd., 2018: 68).

Bireyin toplum içerisindeki başarısını, etkinliğini, gücünü sergileyebilmesinin ve bu gücü koruyabilmesinin en önemli araçlarından biri statüdür. Bireyler statülerine genel olarak sahip oldukları meslekler aracılığıyla ulaşabilmektedirler. Meslek sadece para kazanmak değil aynı zamanda bireyin kendini ifade etmesi ve kendini gerçekleştirme açısından da önem taşımaktadır. Dolayısıyla birey meslek ile psikolojik gereksinimlerini karşılamaya çalışmaktadır (Büyükkuru ve Çokal, 2018: 447; Tuzcuoğlu, 1994: 265). Başka bir deyişle meslek bireye özerklik, bağımsızlık, geleceğe güvenle bakabilme, sosyal gereksinimlerini karşılamada gruba aidiyet hissi ve eğitim yaşantıları yoluyla edinilen bilgi ve becerileri uygulayabilme gibi birçok gereksinimini doyurma olanağı da sağlamaktadır (Çivilidağ vd., 2018: 46; Dinç, 2008: 101; Gökdeniz ve Merdan, 2016: 118) Bu anlamda mesleği, bireylerin benliklerini sergileyebildikleri yollardan biri olarak değerlendirmek mümkündür (Dilmaç ve Ekşi, 2012: 66). Yapılan çalışmalarda (Çınar, 2010; Değirmenci-Öz ve Yıldız, 2019; Erşan vd., 2009; Öner-Altıok vd., 2010; Ulusoy vd., 2016) benlik saygısı ve meslek seçimi arasında bir ilişkinin olduğu ve mesleği isteyerek seçen kişilerin benlik saygılarının yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Turizm sektörü açısından bakıldığında; benlik saygısının turizm mesleği seçiminde etkili olduğu söylenebilir. Nitekim turizm sektörü, emek-yoğun bir yapıya sahip olan bir sektördür. Turizmin, ekonomide yarattığı genel istihdam etkisi, ülkedeki toplam istihdamı etkilemektedir. İstihdam etkisi, turizmin gelişmesine ve turizm talebinin yoğunluğuna bağlı olarak artmaktadır. Turizmin gelişmesine paralel olarak turistik yatırımların artması, diğer taraftan işgücü talebini de arttırmaktadır (Karakahya, 2012: 20). Günümüzde bu talebi karşılamak için ortaöğretim düzeyinde eğitim vermekte olan turizm meslek liseleri, turizm sektörüne eleman ihtiyacını karşılamayı amaçlamaktadır. Meslek yüksekokulları sektöre ara eleman veya orta kademedeki yönetici ihtiyacını karşılamaktadır. Sektördeki, yüksek eğitilmiş ve üst düzey yönetici ihtiyacının karşılanması görevini ise lisans düzeyinde eğitim vermekte olan yüksekokullar ve fakülteler üstlenmiş bulunmaktadır (Akoğlan-Kozak, 2009: 2). Turizmde aktif çalışanların ve öğrencilerin bu mesleği seçmeleri, sektördeki çalışma şartlarını değerlendirmeleri, sektörde kariyer yapmaya bakış açıları, sektörle kişisel uyumları (Duman vd., 2006: 52) gibi faktörler, benlik saygılarının önemli bir göstergesi olarak düşünülmektedir. Bu anlamda bireyin mesleğine bağlı olarak geliştirmiş olduğu mesleki benlik; bireyin mesleğini ne kadar önemli ve değerli gördüğünü ve mesleki benlikten duyduğu gururun ve saygının düzeyini ortaya koymaktadır (Çetinkaya-Ulusoy vd., 2016: 30).

Turizm sektörü üzerinde yapılan çalışmalarda öğrencilerin turizm mesleğini seçme nedenlerinin farklılık gösterdiği belirlenmiştir (Toksöz ve Çarpar, 2019: 262). Bazı çalışmalarda (Aymanıkuy ve Aymanıkuy, 2013; King vd., 2003; Pelit ve Öztürk, 2010; Richardson, 2009) sektörde çalışmanın, öğrenciler tarafından çok çekici görülmediği ve bu nedenle çalışmak istemedikleri ortaya konulmuştur. Bunun nedenleri arasında; sosyal güvencenin yetersiz olması, düşük ücret, turizmin mevsimsel ve yarı zamanlı bir iş olması, turizm işinin ve ortamının stresli olması, uzun ve düzensiz çalışma saatleri olmakla birlikte ve fazla mesai ücretlerinin alınmaması, sektör özelliği gereği bireysel, ailesel ve sosyal ihtiyaçların karşılanması için gerekli zamanı ayırmayı engellemesi, kısıtlı yükselme olanakları, eğitim düzeyi yüksek çalışana gerekli önemin verilmemesi, turizm sektörünün yorucu ve yıpratıcı bir nitelik taşıması, teorik eğitim ve uygulama ciddi sorunların olması gibi pek çok neden yer almaktadır. Bazı çalışmalarda (Arslan vd., 2017; Avcı, 2011; Büyükkuru ve Çokal, 2018; Duman vd., 2006, Çatı ve Bilgin, 2013; Erdem ve Kayran, 2013; Jiang ve Tribe, 2009; Türkay ve Solmaz, 2011) da turizmin, toplum içerisinde saygın bir yerinin olduğu düşüncesinden hareketle öğrencilerin gelecekte turizm sektöründe çalışmak istediklerini belirttikleri ortaya konulmuştur.

Sonuç olarak günümüzde bireylerin meslek seçimini etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Bunlar arasında, bireylerin, ebeveynlerin gençlerden beklentileri, kolay iş bulabilme, seçilen mesleğin ekonomik ve sosyal getiri düzeyi, devlet politikaları, mesleğin sorumlulukları, iş garantisi, vb. birçok faktör yer almaktadır (Arslan vd., 2017: 201; Dinç, 2008: 101; Gökdeniz ve Merdan, 2016: 118). Meslek seçiminde sadece bireysel faktörler ve sektörel faktörler etkili olmamaktadır. Benlik, de önemli bir rol oynamaktadır (Tuczuoğlu, 2000: 268). Ancak yukarıda belirtilen çalışmalarda görüldüğü üzere turizm sektörü kapsamında meslek seçimi ile ilgili yapılan çalışmalarda daha çok kişisel ve sektörel özelliklere vurgu yapılmıştır. Dolayısıyla meslek seçiminin psikolojik yönlerinden biri olan benlik saygısının meslek seçiminde ne düzeyde etkili olduğu dikkate alınmamıştır. Bu noktada, literatürdeki eksiklikten hareketle turizmde aktif çalışan ve öğrencilerin, turizm mesleğini seçmelerinde benlik saygılarının etkili olup olmadığının tespit edilmesi amaçlanmıştır.

1. YÖNTEM

1.1. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini; Mardin ve Karabük illerinde turizm sektöründe aktif çalışanlar ile her iki ilde turizm bölümünü okuyan öğrencilerden oluşmaktadır. Çalışma Ağustos-Kasım 2021 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Kartopu örneklem yöntemi ile veriler toplanmış olup toplam 521 kişiden veriler alınmıştır. Ancak eksik ve geçersiz sayılan 28 adet anket değerlendirmeye alınmamıştır. Geriye kalan 493 anket değerlendirmeye alınmıştır. Araştırmaya katılan kişilerin tanımlayıcı bilgileri Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Mardin ve Karabük İllerinden Araştırmaya Katılan Kişilerin Demografik Özellikleri

Değişkenler		Mardin		Karabük		Genel	
		n	%	n	%	n	%
Cinsiyet	Kadın	111	49,3	132	49,3	243	49,3
	Erkek	114	50,7	136	50,7	250	50,7
Yaş		n	%	n	%	n	%
	30 Yaş ve Altı	89	39,6	118	44,0	207	42,0
	31-35 Yaş	75	33,3	86	32,1	161	32,7
	36-40 Yaş	35	15,6	29	10,8	64	13,0
	41 Yaş ve Üstü	26	11,6	35	13,1	61	12,4
Eğitim Durumu		n	%	n	%	n	%
	Ön Lisans	85	37,8	94	35,1	179	36,3
	Lisans	114	50,7	153	57,1	267	54,2
	Lisansüstü	26	11,6	21	7,8	47	9,5
Çalışma Durumu		n	%	n	%	n	%
	Turizmde Aktif Çalışıyorum	110	48,9	145	54,1	255	51,7
	Aktif Çalışmıyorum/Okuyorum	115	51,1	123	45,9	238	48,3
Toplam		225	45,6	268	54,4	493	100

Araştırmaya 225'i Mardin'den ve 268'i Karabük'ten olmak üzere toplam 493 kişi katılmıştır. Mardin'den katılan kişilerden 111'i kadın ve 114 erkektir. 89'u 30 yaş ve altı, 75'i 31-35 yaş arası, 35'i 36-40 yaş arası, 26'si 41 yaş ve üzerindedir. 85 katılımcı ön lisans, 114 katılımcı lisans ve 26 katılımcı lisansüstü eğitime sahiptir. Mardin'den katılanların 110 turizmde aktif çalışırken; 115'i aktif olarak çalışmadığını ve okuduğunu ifade etmiştir. Karabük'ten araştırma katılan kişilerin bilgileri incelendiğinde; katılımcıların 132'sinin kadın ve 136'sının erkek olduğu görülmektedir. Katılımcılardan 118'i 30 yaş ve altı, 86'sı 31-35 yaş arası, 29'u 36-40 yaş arası, 35'i 41 yaş ve üzerindedir. Karabük'ten katılanların 94'ü ön lisans, 153 lisans ve 21'i lisansüstü eğitimine sahiptir. Çalışma durumlarına bakıldığında; 145'i aktif çalışan, 123'ü ise çalışmayan/okuyan kişilerden oluşmaktadır.

1.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket tekniği kullanılmıştır. Katılımcılara çevirim içi ortamda ulaşılmış ve anket formunu doldurmaları istenmiştir. Araştırmada kullanılan anket formu üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcıların özelliklerini belirlemeye yönelik açık ve kapalı uçlu sorulardan oluşmaktadır. İkinci bölümünde Benlik Saygısı Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek Tafarodi ve Swan (2001) tarafından geliştirilmiştir. Ancak Türkçe uyarlamasını Doğan (2011) tarafından yapılmıştır. Ölçek; Kendini Sevme (8 madde) ve Özyeterlik (8 madde) olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. Doğan, benlik saygısı ölçeğinin iç tutarlılık katsayısını, 0,72, kendini sevme alt boyutu için 0,83 ve özyeterlik alt boyutu için 0,74 olarak tespit etmiştir. Anketin üçüncü bölümünde; Toksöz ve Çarpar'ın (2019) yaptıkları çalışmadan alınmış olan Birey-Meslek Uyumu Ölçeği yer almaktadır. Ölçek, bireysel değerlere (5 madde) ve mesleki değerlere (3 madde) yönelik uyum olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. Çalışmanın amacına bağlı olarak bireysel değerlere yönelik uyum ölçen 5 madde bu çalışmada kullanılmıştır. Toksöz ve Çarpar'ın (2019), Birey-Meslek Uyumu ölçeğinin güvenilirlik katsayısını 0,83, Bireysel Değerlere Yönelik Uyum boyutunun güvenilirlik katsayısını 0,94 ve Mesleki İlgiye Yönelik Uyum boyutu için 0,73 katsayısı belirlemişlerdir. Araştırmada kullanılan ölçek ifadeleri 5'li Likert (1=Kesinlikle katılmıyorum; 5=Kesinlikle katılıyorum) biçiminde tasarlanmıştır.

1.3. Veri Analizi

Alan çalışması sonucunda toplanan anket verileri SPSS (20) kullanılarak analiz edilmiştir. Bu çerçevede öncelikle ölçeklerin geçerlilik ve güvenilirliğine bakılmıştır. İkinci aşamada betimsel analiz ve ölçeklerin normal dağılım koşullarını sağlayıp sağlamadığı analiz edilmiştir. Yapılan analizlerde basıklık ve çarpıklık değerlerinin -1,5 ve +1,5 değerler arasında olduğu tespit edilmiştir. Verilerin parametrik test koşullarını sağlaması üzerine üçüncü aşamada korelasyon analizi yapılarak benlik saygısı ve meslek seçimi arasında bir ilişki olup olmadığına bakılmıştır. Son aşamada ise benlik saygısının meslek seçimini etkileyip etkilemediğini belirlemek için regresyon analizi yapılmıştır.

2. BULGULAR

2.1. Ölçeklerin Geçerlilik ve Güvenirliğine İlişkin Bulgular

Benlik saygısı ve meslek seçimi ölçeklerinin yapısal geçerliliği için açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açıklayıcı faktör analizleri yapılırken iki temel değere öncelikle dikkat edilmektedir. Bu değerlerden biri Barlett değeri olup anket çalışması sonucunda elde edilmiş olan verilerin faktör analizine uygun olup olmadığını belirleyen bir değer olarak değerlendirilmektedir (Büyüköztürk vd., 2004). Bartlett değeri için $p < 0.05$ ya da $p < 0.01$ olması gerektiği ifade edilmektedir (Hair vd., 2010). Diğer bir değer ise Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeridir. KMO değeri; veri setinin ortak olup olmadığını gösteren bir değerdir. Faktör analizinde KMO değerinin 0.60'ın üzerinde olmasına özenle dikkat edilmekte olup söz konusu değer verilerin faktör analizi için uygunluğunu ortaya koymaktadır (Tabachnick ve Fidell, 2013). Hair ve arkadaşlarının (2010) belirttiği gibi 0.60'ın altındaki değerlerin faktör analizine uygun olmadığı söylenebilir. KMO değerinden hareketle özdeğeri en az 1 olan faktörler göz önünde bulundurularak, veri setindeki faktör sayına karar verilebilmektedir (Erdoğan, 2003). Güvenirlik ise, verilerin ölçülmesi sonucunda ölçümlerdeki tutarlılığı ve zamana içerisindeki değişmezlik ölçüsünü gösteren bir hesaplama işlemidir (Alpar, 2010; Ural ve Kılıç, 2013). Ölçeğin güvenirliliği için dikkate alınan değer aralıkları ($0.00 \leq \alpha < 0.40$ =Güvenilir Değil; $0.40 \leq \alpha < 0.60$ =Düşük Güvenilirlik; $0.60 \leq \alpha < 0.80$ =Oldukça Güvenilir; $0.80 \leq \alpha < 1.00$ =Yüksek Güvenilirlik) biçimindedir (Kalaycı, 2010). Bu çerçevede benlik saygısı ile ilgili açıklayıcı faktör analizi ve güvenirlilik sonuçları Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2. Benlik Saygısı Ölçeğine İlişkin Geçerlilik ve Güvenirlik Sonuçları

Maddeler	1	2	α
B4-Zorluklarla başa çıkmada bazen yetersiz kalmam	0,953		0,978
B5-Birçok konuda oldukça başarılıyım	0,948		
B7-Çok yetenekliyim.	0,935		
B2-Uğrunda çaba gösterdiğim her işi başarabilirim	0,935		
B1-Yaptığım işlerde oldukça yeterliyim	0,926		
B3-Çoğu zaman benim için önemli olan şeyleri başarmakta zorlanmam	0,924		
B8-Keşke yaptığım işlerde daha başarılı olsam demem	0,920		
B6-Hedeflerimi gerçekleştirmede çoğu zaman başarılı olurum	0,919		
B16-Kendime yeterince saygım vardır		0,829	0,905
B10-Kendimle oldukça barışığım		0,814	
B15-Kendi kişisel değerimden asla şüphe duymam		0,783	
B13-Kendime karşı olumsuz tutum içinde değilim		0,782	
B11-Kendi değerimden eminim		0,763	
B14-Kendimden gayet memnunum		0,761	
B12-Kendimle ilgili düşünmek çoğu zaman hoşuma gider		0,754	
B9-Kendimi değersiz görme eğiliminde değilim		0,730	
Özdeğerler	7,025	4,807	
Varyans Açıklama Oranı	43,909	30,046	
Toplam Varyans Oranı		%73,95	0,898
Kaiser-Meyer-Olkin (KMO)		0,923	
Bartlett Küresellik Testi	$\chi^2 = 8488.452$; p=0.000		

Not: 1 = Öz-Yeterlik; 2 = Kendini Beğenme

Bireylerin benlik saygısını ölçen ölçek 16 ifadeden oluşmakta olup elde edilen cevaplar çerçevesinde varimax rotasyonlu temel bileşenler (principal components) yöntemine göre faktör analizi uygulanmıştır. Analiz sonucunda özdeğeri 7,025 ve 4,807 olan iki alt boyut elde edilmiştir. her iki alt boyuttaki ifadelerin yüklenme değeri 0,40'ın üzerinde olmak üzere toplam varyansın %73.95'ini açıkladıkları tespit edilmiştir. Benlik saygısı ölçeğinin KMO değeri 0.923 ve Bartlett küresellik testi değeri $\chi^2 = 8488,452$; $p < 0.000$ olarak anlamlı bulunmuştur. Bu değerlerden hareketle; ölçeğin faktör analizine uygunluğuna ve faktör yüklerinin de kabul edilebilir düzeyde olduğuna karar verilmiştir (Büyüköztürk, 2007). Ayrıca benlik saygısı ölçeği $\alpha = 0,898$ düzeyinde güvenli çıkmıştır. Bu değer a=0.70'in üzerinde olması, ölçeğin yüksek düzeyde güvenilir olduğu anlamına gelmektedir (Kalaycı, 2010; Kline, 2016).

Meslek seçimi ölçeğine ilişkin açıklayıcı faktör analizi ve güvenirlilik sonuçları Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3. Meslek Seçimi Ölçeğine İlişkin Geçerlilik ve Güvenirlik Sonuçları

Maddeler	Meslek Seçimi	α
S5-İnsanlar tatildeyken ve eğlenirken onlara hizmet etmekten mutluluk duyarım	0,886	
S1-Turizm mesleğinde çalışmak inançlarıma göredir	0,882	
S4-Türk turistlere hizmet etmeyi aşağılayıcı bulmam	0,870	
S3-Yabancı turistlere hizmet etmeyi aşağılayıcı bulmam	0,830	
S2-Bu meslekte çalışırken kendimi özgür hissederim	0,533	
Özdeğer	3,292	
Varyans Açıklama Oranı	65,838	
Toplam Varyans Açıklama Oranı	65,838	0,978
Kaiser-Meyer-Olkin (KMO)	0,846	
Bartlett Küresellik Testi	$\chi^2 = 1313,220$; p=0.000	

Araştırmaya katılan Mardin ve Karabük illerinde yaşayan kişilerden elde edilen veriler kapsamında, meslek seçimi ölçeği veri setine varimax rotasyonlu temel bileşenler (principal components) yöntemi göre faktör analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda özdeğeri 3,292 olan ve toplam varyansın %65,83'ünü açıklayan tek faktör elde edilmiştir. Meslek seçimi ölçeğinin KMO değeri 0,846 ve Bartlett küresellik testi değeri $\chi^2 = 1313,220$; $p < 0.000$ olarak anlamlı bulunmuştur. Ölçeğin faktör yüklerinin de 0.53-0.88 arasında değiştiği görülmektedir. Dolayısıyla faktör yüklerinin 0.35'ten büyük olması gerektiği düşüncesinden hareketle, meslek seçimi ile ilgili veri setinin faktör yükleri de kabul edilir düzeydedir (Tabachnick ve Fidell, 2013; Büyüköztürk, 2007). Ayrıca ölçeğin güvenirlilik katsayısı $\alpha = 0,862$ düzeyinde güvenli çıkmıştır.

Tablo 4'te hem genel hem de iller bazında katılımcıların benlik saygısı ve meslek seçimine ilişkin ifadelerle verdikleri genel aritmetik ortalamalar verilmiştir.

Tablo 4. Benlik Saygısı ve Meslek Seçimi Ölçeklerine İlişkin Aritmetik Ortalamalar

İl	Değişkenler	N	Min.	Max.	\bar{X}	σ
Mardin	Benlik Saygısı	225	1,25	4,88	3,323	0,749
	Öz-Yeterlik	225	1,00	5,00	3,127	1,241
	Kendini Sevme	225	1,00	5,00	3,518	0,875
	Meslek Seçimi	225	1,00	5,00	3,095	1,135
Karabük	Benlik Saygısı	268	1,19	4,81	3,434	0,828
	Öz-Yeterlik	268	1,00	5,00	3,437	1,279
	Kendini Sevme	268	1,00	5,00	3,432	0,904
	Meslek Seçimi	268	1,00	4,80	3,397	1,082
Toplam	Benlik Saygısı	493	1,19	4,88	3,383	0,794
	Öz-Yeterlik	493	1,00	5,00	3,295	1,270
	Kendini Sevme	493	1,00	5,00	3,471	0,891
	Meslek Seçimi	493	1,00	5,00	3,259	1,116

Tablo 4'te görüldüğü üzere; Mardin ilinden araştırmaya katılan kişilerin benlik saygılarının ($\bar{X}=3,32$) ve meslek seçimi ortalamalarının ($\bar{X}=3,09$) olduğu belirlenmiştir. Karabük ilinden katılan katılımcıların benlik saygılarının ($\bar{X}=3,43$) ve meslek seçimi ortalamalarının ($\bar{X}=3,39$) olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalardan hareketle Karabük ilinden katılan kişilerin benlik saygılarının ve meslek seçimine ilişkin ortalamalarının Mardin ilinden katılan kişilere oranla daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 5'te görüldüğü üzere; benlik saygısı ve meslek seçimi arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını tespit etmek için Pearson Korelasyon testi yapılmıştır. Pearson korelasyon ilişki

testinde katsayıların -1 ve +1 arasında değer alması gerekmektedir (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004). Katsayının +1'e yaklaşması, değişkenler arasındaki pozitif ve güçlü ilişkiye işaret ederken; -1'e yaklaşması negatif ve güçlü bir ilişkiye işaret etmektedir (Nakip, 2013). İlişki testlerinde ilişkinin düzeyine karar vermek için "0,00-0,25 = çok zayıf, 0,26-0,49 = zayıf, 0,50-0,69 = orta, 0,70-0,89 = yüksek, 0,90-1,00 = çok yüksek" değer aralıkları dikkate alınmıştır (Kalaycı, 2010).

Tablo 5. Benlik Saygısı ve Meslek Seçimi Arasındaki İlişki

Değişkenler	Pearson Korelasyon	Benlik Saygısı	Öz-Yeterlik	Kendini Beğenme	Meslek Seçimi
Mardin	Benlik Saygısı	1	0,812**	0,561**	0,253**
	Öz-Yeterlik	0,812**	1	0,029	0,349**
	Kendini Beğenme	0,561**	0,029	1	-0,062
	Meslek Seçimi	0,253**	0,349**	-0,062	1
Karabük	Benlik Saygısı	1	0,841**	0,644**	0,426**
	Öz-Yeterlik	0,841**	1	0,127*	0,512**
	Kendini Beğenme	0,644**	0,127*	1	0,057
	Meslek Seçimi	0,426**	0,512**	0,057	1
Genel	Benlik Saygısı	1	0,828**	0,603**	0,354**
	Öz-Yeterlik	0,828**	1	0,052	0,446**
	Kendini Beğenme	0,603**	0,052	1	-0,004
	Meslek Seçimi	0,354**	0,446**	-0,004	1

Not: **p<0,01; *p<0,05

Mardin ilinden katılan kişilerin benlik saygısı ile meslek seçimi arasında çok zayıf ($r=0,253$), meslek seçimi ve benlik saygısının alt boyutu olan öz-yeterlik arasında ($r=0,349$) zayıf fakat pozitif bir ilişki bulunmuştur. Araştırmaya Karabük ilinden katılan kişilerin benlik saygısı ve meslek seçimi arasında zayıf ($r=0,426$), benlik saygısının alt boyutu olan öz-yeterlik ile benlik saygısı arasında ($r=0,512$) orta ve pozitif bir ilişki tespit edilmiştir. Bu durumda benlik saygısı arttıkça kişilerin turizm mesleğini seçme olasılıklarının da olumlu yönde arttığı söylenebilir.

Araştırma problemine cevap bulmak için regresyon analizi yapılmıştır (Bkz Tablo 6-7). Regresyon analizi bulgularına ilişkin değerlendirme gerçekleştirilmeden önce, verilerin regresyon analizine uygunluğuna ilişkin çeşitli varsayımların sağlanıp sağlanmadığı incelenmiştir. Bu çalışmada yaygın kullanım alanı olan çoklu doğrusal bağlantı (multicollinearity) sorunu üzerinde durulmuştur. Çoklu doğrusal bağlantının olup olmadığını tespit etmek için VIF ve tolerans değerlerine bakılmıştır. Çoklu doğrusal bağlantı probleminin olmaması için VIF değerinin 10'dan daha küçük ve tolerans değerinin 0,100'den daha büyük olması gereklidir (Hair vd., 2010; Kline, 2016; Sekaran ve Bougie, 2016). Bağımsız değişkenlere ilişkin VIF ve tolerans değerlere bakıldığında; belirtilen değerleri karşıladığı tespit edilmiş ve araştırmada kullanılan bağımsız değişkenler arasında çoklu bağlantı probleminin olmadığına karar verilmiştir.

Tablo 6. Benlik Saygısının Meslek Seçimi Üzerindeki Etkisi

Değişkenler	B	SE	β	t	R ²	Düzeltilmiş R ²	F	p
Mardin Benlik Saygısı	0,383	0,09	0,253	3,902	0,064	0,060	15,227	0,000*
Karabük Benlik Saygısı	0,557	0,07	0,426	7,680	0,181	0,178	58,979	0,000*
Genel Benlik Saygısı	0,498	0,05	0,354	8,382	0,125	0,123	70,251	0,000*

Tablo 6'da benlik saygısının meslek seçimi üzerindeki etkisi incelenmiştir. Analiz sonuçları benlik saygısının hem genel hem de iller bazında meslek seçimini etkilediği görülmektedir. Bu çerçevede benlik saygısı meslek seçimini genel olarak 0,498 birim etkilemektedir. İller bazında

bakıldığında; Mardin'den araştırmaya katılan kişilerin benlik saygıları meslek seçimlerini 0,383 birim, Karabük'ten katılanların ise 0,557 birim etkilediği belirlenmiştir.

Tablo 7. Benlik Saygısı Alt Boyutlarının Meslek Seçimi Üzerindeki Etkisi

	Değişkenler	B	SE	β	t	R ²	Düzeltilmiş R ²	F
Mardin	Öz-Yeterlik	0,317	0,05	0,347	5,525	0,124	0,116	15,742
	Kendini Beğenme	-0,067	0,08	-0,052	-0,823			
Karabük	Öz-Yeterlik	0,434	0,04	0,513	9,638	0,262	0,256	47,034
	Kendini Beğenme	-0,010	0,06	-0,008	-0,150			
Genel	Öz-Yeterlik	0,393	0,03	0,447	11,041	0,199	0,196	60,960
	Kendini Beğenme	-0,034	0,05	-0,027	-0,674			

Tablo 7'de görüldüğü üzere benlik saygısının alt boyutu olan öz-yeterlik boyutunun meslek seçimini etkilediği tespit edilmiştir. Dolayısıyla öz-yeterlik genel olarak meslek seçimini 0,393 birim etkilemektedir. İller açısından incelendiğinde; Mardin'den araştırmaya katılan kişilerin öz-yeterlik düzeyleri meslek seçimlerini 0,317 birim, Karabük'ten katılan kişilerin öz-yeterlikleri meslek seçimlerini 0,434 birim etkilemektedir.

SONUÇ

Ekonomik, sosyal ve kültürel değişimlerin yaşandığı bir ortamda bireyler için hayat daha zor olabilmektedir. İnsanlar yaşamları süresince, hem fiziksel hem de duygusal olarak büyük sıkıntılar yaşayabilmektedirler. Bireyin toplum içerisindeki başarısını, etkinliğini, gücünü sergileyebilmesinin ve bu gücü koruyabilmesinin en önemli araçlarından biri seçtiği meslektir. Meslek bireye özerklik, bağımsızlık, geleceğe güvenle bakabilme, sosyal gereksinimlerini karşılamada gruba aidiyet hissi ve eğitim yaşantıları yoluyla edinilen bilgi ve becerileri uygulayabilme gibi birçok gereksinimini doyurma olanağı sunmaktadır. Turizm mesleği açısından bakıldığında; bireylerin bu mesleği seçip seçmemelerinin altında pek çok nedenin olduğu yapılan çeşitli araştırmalarda (Avcı, 2011; Büyükkuru ve Çokal, 2018; Duman vd., 2006, Çatı ve Bilgin, 2013; Erdem ve Kayran, 2013; Jiang ve Tribe, 2009; Türkay ve Solmaz, 2011) ortaya konulmuştur. Ancak ebeveynlerin gençlerden beklentileri, kolay iş bulabilme, seçilen mesleğin ekonomik ve sosyal getiri düzeyi, devlet politikaları, mesleğin sorumlulukları, iş garantisi, vb. bireysel ve sektörel faktörlerin (Arslan vd., 2017; Dinç, 2008; Gökdeniz ve Merdan, 2016) yanı sıra meslek seçiminde kişilerin benlik saygısı da önemli bir rol oynamaktadır (Tuczuoğlu, 2000).

Bireylerin benlik saygılarının düşük veya yüksek olması, kendileriyle ilgili düşüncelerinin olumlu ya da olumsuz olacağı anlamına gelmekte ve bu da meslek seçiminde kilit rol oynayabilmektedir. Yapılan çalışmalarda (Çınar, 2010; Değirmenci-Öz ve Yıldız, 2019; Erşan vd., 2009; Öner-Altıok vd., 2010; Ulusoy vd., 2016) benlik saygısı ve meslek seçimi arasında bir ilişkinin olduğu ve mesleği isteyerek seçen kişilerin benlik saygılarının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ancak turizm sektörü açısından bu tür bir çalışmamaya rastlanmamıştır. Literatürdeki bu boşluktan hareketle Mardin ve Karabük illerini kapsam üzere turizm mesleğinde aktif çalışan ve turizm ile ilgili herhangi bir bölümü okuyan öğrenciler üzerinde bir çalışma gerçekleştirilmiştir.

Araştırma sonucunda benlik saygısının meslek seçimini genel olarak 0,498 birim etkilediği tespit edilmiştir. İller bazında; Mardin'den araştırmaya katılan kişilerin benlik saygıları meslek seçimlerini 0,383 birim, Karabük'ten katılanların ise 0,557 birim etkilediği belirlenmiştir. Çalışmada benlik saygısının alt boyutu olan kendini beğenme ile meslek seçimi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Ancak öz-yeterlik boyutunun genel olarak meslek seçimini 0,393 birim etkilediği bulunmuştur. İller açısından ise; Mardin'den araştırmaya katılan kişilerin öz-yeterlik

düzeylerinin, meslek seçimlerini 0,317 birim, Karabük'ten katılan kişilerin öz-yeterliklerinin, meslek seçimlerini 0,434 birim etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak günümüzde her ne kadar seyahat ve haberleşme imkânları artmış olsa da farklı bölgelerde doğup büyüyen kişilerin inançları, duyguları ve davranışları o bölgenin ekonomik ve sosyolojik yapısı tarafından şekillenebilmektedir. Nitekim ekonomik ve sosyolojik ortamda yaşanan değişimler bireylerin psikolojik süreçlerini de etkileyebilmektedir. Ancak bu çalışmada, benlik saygısının daha çok bilişsel değerlendirmeler sonucunda oluştuğu kanısına varılmış olup ekonomik ve sosyal yapının etkisinin nispeten daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak özellikle turizmde bu tür çalışmaların yapılması büyük önem taşımaktadır. Farklı iller, bölgeler, ülkeler ve sektörler üzerine karşılaştırmalı olarak yapılacak çalışmalarda farklı sonuçların ortaya çıkması muhtemeldir.

KAYNAKÇA

- Abe, J. A. (2004). Self-esteem, perception of relationships, and emotional distress: A cross-cultural study. *Personal Relationships*, 11, 231-247.
- Açıkgöz, A. (2019). Sağlık teknikerliği öğrencilerinin benlik saygısı düzeyi ve ilişkili etmenler. *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 6 (4), 258-264.
- Akoğlan-Kozak, M. (2009). Akademik turizm eğitimi üzerine bir durum analizi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (22), 1-20.
- Aliyev, R. ve Tunç, E. (2017). Ortaokul öğrencilerinin algılanan sosyal destek düzeyi ve benlik algılarının incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21 (2), 401-418.
- Alpar, R. (2010) *Spor, sağlık ve eğitim bilimlerinde örneklerle uygulamalı istatistik ve geçerlilik- güvenirlilik*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Altıntaş, A., Aşçı, F. H. ve Özenir, B. T. (2007). Benlik sunumunun cinsiyete ve egzersiz davranışı parametrelerine göre incelenmesi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 18 (2), 91-99.
- Arslan, E., Güripek, E. ve İnce, C. (2017). Kişilik ve meslek seçimi ilişkisi: turizm öğrencileri üzerine bir araştırma. *Kesit Akademi Dergisi*, 3 (11), 200-217.
- Avcı, N. (2011). Turizm eğitimi alan lisans öğrencilerinin iş değerleri: Çeşme Turizm ve Otelcilik Yüksekokulu örneği. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 22 (1), 7-18.
- Aydiner-Boylu, Günay, G. ve Ersoy, A. F. (2018). Üniversite öğrencilerinin sosyal kırılganlıkları ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 53 (3), 1177-1186.
- Aydoğan, H. (2016). Profesyonel futbolcuların benlik saygılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *International Journal of Science Culture and Sport*, 4 (Özel Sayı 1), 278-290.
- Aymankuy, Y. ve Aymankuy, Ş. (2013). Turizm işletmeciliği eğitimi alan öğrencilerin turizm sektöründeki istihdamla ilgili görüşleri ve sektördeki kariyer beklentileri (Balıkesir Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu örneği). *Akademik Bakış Dergisi*, (35), 1-21.
- Büyükkuru, M. ve Çokal, Z. (2018). Turizm Rehberliği Eğitimi Alan Öğrencilerin Duygusal Zekâ Düzeyleri ile Meslek Seçimleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (15), 443-474.
- Büyüköztürk, Ş.(2007). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Can, S. (2015). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş çocuklarında akademik benlik saygısı (Muğla ili örneği). *Sosyal ve Beşeri Araştırmalar Dergisi*, (34), 159-176.
- Cengiz, D. (2008). Kategorik regresyon analizi ile öğrencilerin benlik algılarını etkileyen özelliklerin belirlenmesi. *Öneri*, 8 (9), 193-198.

- Ceylan, R., Yıldız-Bıçakçı, M. ve Aral, N. (2012). Çocukların benlik kavramlarında televizyon seyretme süresi ve seyredilen programların etkisinin incelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25 (1), 25-33.
- Coleman, J. and Hendry, L. B. (1999). *The nature of adolescence*. London: Routledge.
- Coopersmith, S. (1967). *The antecedents of self-esteem*. San Francisco: W. H. Freeman & Co.
- Çakmak, A., Şahin, H. ve Akıncı-Demirbaş, E. (2017). 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin sınav kaygısı ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kafkas Üniversitesi, e-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4 (2), 1-9.
- Çam, O., Yalçın, N., Demir, B., İnce, Ş., Koçoğlu, Z. ve Sağlam, B. (2018). Öğrenci hemşirelerde profesyonel benlik kavramı ve etkileyen faktörler. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 34 (1), 66-78.
- Çatı, K. ve Bilgin, Y. (2013). Turizm lisans öğrencilerinin turizm sektöründe çalışma eğilimleri. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 14 (1), 23-45.
- Çelik, E. ve Güzel, H. Ş. (2018). Ergenlerde sosyal görünüş kaygısı ile mükemmeliyetçilik arasındaki ilişki: benlik saygısının aracı rolü. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16 (2), 235-256.
- Çetinkaya, S., Arslan, S., Nur, N., Özdemir, D., Demir, F. ve Sümer, H. (2006). Sivas il merkezi sosyoekonomik düzeyi farklı üç ilköğretim okulu öğrencilerinin benlik saygısı düzeyi. *Klinik Psikiyatri*, 10 (2), 116-122.
- Çetinkaya-Uslusoy, E., Paslı-Gürdoğan, E. ve Kurt, D. (2016). Hemşirelerde mesleki benlik saygısı ve meslektaş dayanışması. *SDÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 7 (1), 29-35.
- Çınar, Ç. (2010). *Lise son sınıf öğrencilerinin meslek seçimi kararlarında benlik algısının önemi* (Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çivilidağ, A., Yanar, A., Kızılırmak, B. ve Denizli, T. (2018). Mesleki benlik saygısı, sürekli kaygı ve yaşam doyumu düzeylerinin incelenmesi. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*, 2 (3), 45-60.
- Değirmenci-Öz, S. ve Yıldız, G. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin mesleki benlik saygıları ve öğrenimlerine ilişkin doyum düzeylerinin belirlenmesi. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 6 (2), 79-89.
- Dev, S. ve Qiqieh, S. (2016). The relationship between english language proficiency, academic achievement and self-esteem of non-native-english-speaking students, *International Education Studies*, 9 (5), 147-155.
- Dilek, H. ve Aksoy, B. A. (2013). Ergenlerin benlik saygısı ile anne-babalarının benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 14 (3), 95-109.
- Dilmaç, B. ve Ekşi, H. (2012). Öğretmenlerin sahip oldukları değerlerin ve özgeci davranışlarının mesleki benlik saygısı açısından incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 10 (23), 65-82.
- Dinç, E. (2008). Meslek Seçiminde Etkili Faktörlerin İncelenmesi: Meslek Yüksek Okulu- Muhasebe Programı Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (16) 2008 / 2: 90-106.
- Doğan, T. (2011). Two-dimensional self-esteem: Adaptation of the self-liking/self-competence scale into turkish: A validity and reliability study. *Education and Science*, 36 (162), 126-137.
- Duman, T., Tepeci M. ve Unur, K. (2006). Mersin'de yükseköğretim ve ortaöğretim düzeyinde turizm eğitimi almakta olan öğrencilerin sektörün çalışma koşullarını algılamaları ve sektörde çalışma isteklerinin karşılaştırmalı analizi. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 17 (1), 51-69.
- Duman, T., Tepeci, M. ve Unur, K. (2006). Mersin'de yükseköğretim ve orta öğretim düzeyinde turizm eğitimi almakta olan öğrencilerin sektörün çalışma koşullarını algılamaları ve sektörde çalışma isteklerinin karşılaştırmalı analizi. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 17 (1), 51-69.
- Eisenberg, S. ve Delenay, J. D. (1998). Psikolojik danışma süreci. Çev.: N. Ören ve M. Takkaç, İstanbul: MEB Yayınları.

- Erdem, B. ve Kayran, M. F. (2013). Balıkesir Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörler üzerine bir araştırma. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 14 (1), 81-106.
- Erdoğan, İ. (2003). *Pozitivist metodoloji: bilimsel araştırma tasarımı istatistiksel yöntemler analiz ve yorum*. Ankara: ERK.
- Erşan, E. E., Doğan, O. ve Doğan, S. (2009). Beden eğitimi ve antrenörlük bölümü öğrencilerinde benlik saygısı düzeyi ve bazı sosyo-demografik özelliklerle ilişkisi. *Klinik Psikiyatri*, 12, 35-42.
- Germeijs, S.V., Colpin, H. ve Verschueren, K. (2011). Academic self-concept in high school: predictors and effects on adjustment in higher education. *Scand Journal of Psychol*, 52, 586-594.
- Gökdeniz, İ. ve Merdan, E. (2016). Meslek seçimi ile iş tatmini ilişkisi: Bankacılık sektöründe bir uygulama. *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8 (2), 111-121.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J. and Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis: A global perspective*. 7th Edition, Pearson Education, Upper Saddle River.
- Jiang, B. ve Tribe, J. (2009). Tourism jobs – short lived professions: Student attitudes towards tourism careers in China. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport and Tourism Education*, 8 (1), 4-19.
- Jung, C. G. (1999). *Keşfedilmemiş benlik*. Çev.: C. E. Silay, İstanbul: İlhan Yayınevi ve Danışmanlık.
- Kalaycı, Ş. (2010). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. 5. Baskı, Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Karakahya, E. (2012). *Eskişehir'deki konaklama işletmeleri yöneticilerinin iç turizme yönelik algıları* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi, Eskişehir.
- Kayaalp, İ. ve Gündüz, B. (2018). Ergenlerin anne baba tutumları ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkide benlik saygısının aracı rolü. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (48), 514-536.
- King, B., McKercher, B. ve Waryszak, R. (2003). A comparative study of hospitality and tourism graduates in Australia and Hong Kong. *International Journal of Tourism Research*, 5 (6), 409-420.
- Kline, R. B. (2016). *Principles and practice of structural equation modeling*. New York: The Guilford Press.
- Mujiyati, M. ve Adipura, S. (2018). Influence of peer groups to the self-esteem of lampung and javanese students. *International Journal of Psychology and Educational Studies*, 5 (1), 15-22.
- Nakip, M. (2013). *Pazarlama araştırma teknikleri*, 3. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Ogden J, Evans C. (1996). The problem with weighting: effects on mood, self-esteem and body image. *Int J Obes Relat Metab Disord*, 20, 272-277.
- Orth, U. ve Robins, R. W. (2014). The development of self-esteem. *Current Directions in Psychological Science*, 23, 381-387.
- Öner-Altıok, H., Ek, N. ve Koruklu, N. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Benlik Saygı Düzeyi ile İlişkili Bazı Değişkenlerin İncelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1 (1), 99-120.
- Pelit, E. ve Öztürk, Y. (2010). Kariyer tercihinde kişisel değişkenlerin rolü: Turizm ve öğretmenlik eğitimi alan öğrenciler üzerinde bir araştırma. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (17), 207-234.
- Richardson, S. (2009). Undergraduates' perceptions of tourism and hospitality as a career choice. *International Journal of Hospitality Management*, 28 (3), 382-388.
- Rogers, C. (1980). *A way of being*. Boston: Houghton Mifflin Company.
- Rosenberg, M. ve Turner, R. H. (1990). *The self-concept: Social product and social force: Social psychology*. New Brunswick: Transaction Publishers.

Benlik Saygısının Meslek Seçimi Üzerindeki Etkisi: Turizm Mesleğini Seçen Kişiler Üzerine Bir Araştırma

- Salmivalli, C., Kaukiainen, A., Kaistaniemi, L. ve Lagerspetz, K.M.J. (1999). Self-evaluated self-esteem, peer-educated self-esteem and defensive egoism as predictor of adolescents participation in bullying situation. *Pers Soc Psychol Bull*, 25 (10), 1268-1278.
- Sekaran, U. ve Bougie, R. (2016). *Research methods for business: A skill-building approach*. 7. Edition, Chichester: Wiley.
- Sheykhjan, T., Jabari, K. ve Rajeswari, K. (2014). Self-esteem and academic achievement of high school students. *Cognitive Discourses International Multidisciplinary*, 2 (2), 38-44.
- Soğukpınar, E. (2014). *Rehber öğretmenlerin benlik saygısı ile mesleki benlik saygısı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics*. USA: Pearson Education Limited.
- Tafarodi, R. W., & Swan, W. B. (2001). Two-dimensional self-esteem: Theory and measurement. *Personality and Individual Differences*, (31), 653-673.
- Tatlıoğlu, K. (2010). *Farklı öz-anlayış düzeylerine sahip üniversite öğrencilerinin karar vermede özsaygı, karar verme stilleri ve kişilik özelliklerinin değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Toksöz, D. ve Çarpar, G. (2019). Birey-meslek uyumunun meslek seçimine etkisi: Eğitim gezilerine katılan turist rehberi adayları üzerine bir araştırma. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3 (2), 257-278.
- Tunç, T. ve Kutanis, R. (2013). Hemşirelerde benlik saygısı ile durumluk ve sürekli kaygı arasındaki ilişki: Bir üniversite hastanesi örneği. *"İş, Güç" Endüstri İlişkileri Ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 15 (2).
- Tuzcuoğlu, S. (1994). Meslek seçimi ve önemi. *Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, (6), 265-280.
- Tuzcuoğlu, S. (200). Benlik ve mesleki benlik kavramlarının öğrenim yılları ile ilişkisi. *Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, (12), 267-280.
- Türkay, O. ve Eryılmaz, B. (2010). Kariyer değerleri ve kariyer yolu tercihleri ilişkisi: Türk turizm sektöründen örnekler. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (24), 179-199.
- Ural, A. ve Kılıç, İ. (2013). *Bilimsel araştırma süreci ve SPSS veri analizi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Uslusoy-Ç. E., Pashı-Gürdoğan, E. ve Kurt, D. (2016). Hemşirelerde mesleki benlik saygısı ve meslektaş dayanışması. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 7 (1), 29-35.
- Uyanık-Balat, G. ve Akman, B. (2004). Farklı sosyo-ekonomik düzeydeki lise öğrencilerinin benlik saygısı düzeylerinin incelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14 (2), 175-183.
- Vidinlioğlu, S. Ö. (2010). *Ortaöğretim öğrencilerinin benlik algısı ve umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). *SPSS uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yıldız-Çiçekler, C. ve Alakoç-Pirpir, D. (2015). 48-72 aylar arasında çocuğu bulunan annelerin çocuk yetiştirme davranışları ile çocuklarının benlik kavramlarının incelenmesi. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, 1 (2), 491-500.
- Yousaf, S. (2015). The Relation between self-esteem, parenting style and social anxiety in girls. *Journal of Education and Practice*, 6 (1), 140-142.